Getrouw tot in de dood

Nieuwe Kerk in Delft

Jos en Mirthe bezoeken de Nieuwe Kerk in Delft. Ze staan stil bij het praalgraf van prins Willem van Oranje. Ze zien tussen de pilaren een marmeren beeld van de prins. 'Waarom ligt er een hond aan zijn voeteneind?' vraagt Mirthe. 'Na de dood van de prins wilde zijn hond niet meer eten. Het laat zien hoe trouw een dier kan zijn aan zijn baas,' zegt vader. Daarna lopen ze naar de sluitsteen van de grafkelder. 'Hier verwacht Willem I, de Vader des vaderlands, de wederopstanding', staat er in het Latijn in gebeiteld.

Requesens als landvoogd

De Slag op de Mookerheide

Koning Filips II stelde Requesens aan als landvoogd. In oktober 1573 belegerden de Spanjaarden de stad Leiden. Daarop trokken Lodewijk en Hendrik van Nassau de Nederlanden binnen. Zo lokten zij de Spanjaarden van Leiden weg. Maar andere Spaanse troepen schoten te hulp. Het Nassause leger werd verslagen. De beide broers van prins Willem verloren het leven in deze slag op de heide bij Mook.

Heide in de buurt van Mook
Requesens afgedrukt op een Spaanse postzegel uit 1976

Praalgraf van Willem van Oranje in de Nieuwe Kerk te Delft

Leidens ontzet, 1574

Het beleg van Leiden

De Spaanse legeraanvoerder Valdez kwam weer terug voor de poorten van Leiden. Daar hadden de Leidenaars niet op gerekend. Hun voedselvoorraad verminderde snel. Sommigen glipten uit de stad. De prins gebood de dijken van de Nieuwe Maas en de Hollandse IJssel door te steken. Het water steeg, zodat het land langzaam onder water liep. Uit Zeeland kwamen watergeuzen aanvaren. Op zondag 3 oktober 1574 voeren zij de stad binnen. Ze brachten de uitgehongerde bevolking haring en wittebrood. De kerken stroomde vol mensen die de Heere dankten voor deze bevrijding. Van de 18.000 inwoners was een derde deel gestorven door hongersnood en ziekte. Een jaar later werd in Leiden de eerste protestantse universiteit van ons land gesticht. Zo werd Leiden door prins Willem voor haar dapperheid beloond.

Geloofsvertrouwen

Na de Slag op de Mookerheide schreef Willem van Oranje aan zijn enig overgebleven broer Jan in een brief: 'God zal alles doen tot Zijn eer en tot bescherming van Zijn gemeente. En al kwamen wij allen te sterven en al werd dit arme volk geheel vermoord en verjaagd, behoren wij toch verzekerd te zijn dat God de Zijnen nooit verlaat.'

Prins Willem van Oranje geschilderd door Adriaen Key

Standbeeld van graaf Jan van Nassau voor de universiteit van Utrecht

Cornelis Joppenszoon

Deze Leidse weesjongen was op 3 oktober 1574 de eerste die ontdekte dat de Spanjaarden verdwenen waren. Op zoek naar voedsel trok hij naar de Lammenschans. De Spanjaarden hadden deze schans gegraven om veilig te zijn achter aarden wallen. In de verlaten schans vond hij een pan hutspot. Opgetogen ging hij naar Leiden terug.

Antwerpen

De Pacificatie van Gent

De Spaanse furie

Spaanse soldaten hadden nog veel soldij tegoed. Daarom plunderden zij de Zuidelijke Nederlanden. In de rijke koopmansstad Antwerpen doodden de muitende Spanjaarden duizenden inwoners. Ze hadden drie weken nodig om alle kostbaarheden uit de stad te slepen. Deze Spaanse furie zorgde ervoor dat de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden eensgezind in 1576 een verdrag sloten: De Pacificatie van Gent. De Staten-Generaal bepaalden in dit verdrag dat het Spaanse leger weggestuurd zou worden. De plakkaten moesten verdwijnen. Willem van Oranje zou weer stadhouder worden van Holland en Zeeland.

Twee standbeelden van de hertog van Parma, Italië

Scheiding

Don Juan

De nieuwe Spaanse landvoogd Don Juan beloofde dat de Spanjaarden zouden vertrekken. Al gauw bleek dat hij niet te vertrouwen was. Toen verklaarden de Staten-Generaal Don Juan tot 'vijand van het land'. Na een jaar werd hij opgevolgd door de hertog van Parma, een zoon van de vroegere landvoogdes Margaretha van Parma.

Vlag van Atrecht

Unie van Atrecht

De hertog van Parma was naast een goed legeraanvoerder ook een bekwaam staatsman. Hij overlegde met de rooms-katholieke edelen in de Zuidelijke Nederlanden. Zij wilden wel weer trouw beloven aan Filips II. In 1579 sloten zij een verbond: De Unie van Atrecht.

Herdenkingsmunt van de Unie van Utrecht 1579-1979

Unie van Utrecht

Ondertussen vergaderden onder leiding van Jan van Nassau de noordelijke gewesten. Zij sloten in 1579 ook een verbond: De Unie van Utrecht. Zij wilden samen de Spanjaarden verdrijven en de kosten voor een oorlog betalen. Ook wilden ze met elkaar beslissen over oorlog en vrede. Ieder gewest besliste zelf welke godsdienst de belangrijkste zou zijn. Niemand mocht om zijn geloof vervolgd worden.

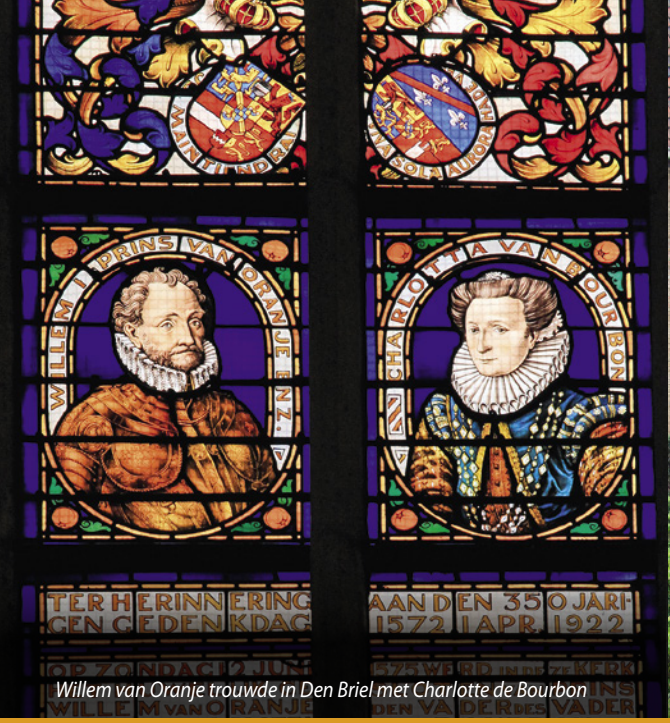

Willem van Oranje trouwde in Den Briel met Charlotte de Bourbon

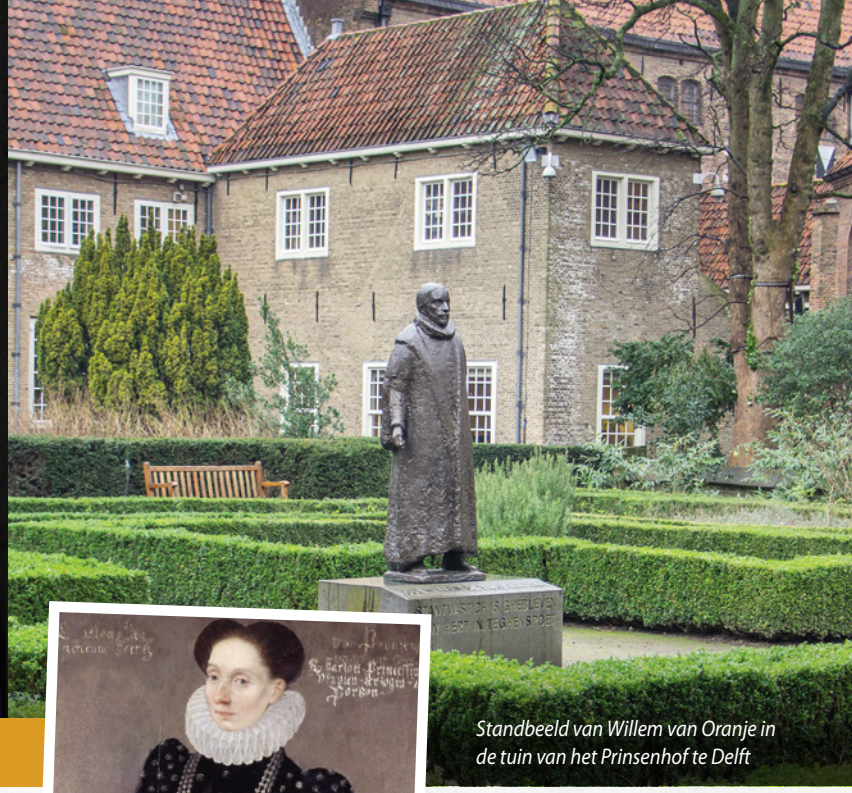

Standbeeld van Willem van Oranje in de tuin van het Prinsenhof te Delft

Getrouw tot in de dood

De Apologie

Willem van Oranje was de grote leider van de opstandige Nederlandse gewesten. Daarom deed koning Filips II hem in 1580 in de ban. De prins werd vogelvrij verklaard. Wie hem doodde zou 25.000 goudstukken krijgen, vergeving van misdaden en verheffing in de adelstand.
De prins verdedigde zich in zijn *Apologie,* een verweerschrift. Het bevatte een overzicht van zijn leven. Daarnaast verantwoordde hij zijn verzet tegen koning Filips II. De Staten-Generaal gaven de prins 150 soldaten om hem te beschermen. Ook stelden zij in 1581 het *Plakkaat van Verlatinghe* op. Daarin zwoeren zij koning Filips II af. Frans van Anjou, een broer van de Franse koning, werd in zijn plaats aangesteld. Met een troep Franse soldaten deed hij een aanval op Antwerpen. Toen vertrouwde niemand de roomse prins meer. Na deze Franse furie keerde Anjou terug naar Frankrijk.

Charlotte de Bourbon

De Prins vermoord

In 1582 werd prins Willem in Antwerpen plotseling beschoten. De verwonde prins genas langzaam. Drie dagen nadat hij een dankdienst voor zijn genezing bijwoonde, stierf zijn derde vrouw, Charlotte de Bourbon. Een jaar later trouwde hij met de Franse Louise de Coligny. Zij was een dochter van admiraal De Coligny, die in de Bartholomeüsnacht vermoord werd. Het paar woonde in het Prinsenhof te Delft. Daar pleegde op 10 juli 1584 Balthazar Gerards een moordaanslag. Hij schoot prins Willem dood toen hij op de eerste trede van de trap liep. Het land treurde. Het lichaam van onze Vader des vaderlands werd bijgezet in de Nieuwe Kerk te Delft.